

La fi del calendari (*Finis callendarium*)

JOAQUIM PERRAMON (IAFI i Departament de Comunicació UAB)

En els seus orígens, el calendari (*calendarium*) era justament el llibre que servia per a anotar els préstecs, la data i el retorn del capital i l'interès. El *calendarium* es va mostrar útil, de manera que el seu ús es va estendre a d'altres àmbits diferents del financer per a representar una *distribució d'un seguit d'activitats durant un any o durant un període de temps* (DIEC, segona acceptió). Ser útil significa allò de què *hom pot servir-se o treure un profit, capaç d'ésser usat beneficiosament* (DIEC, segona acceptió). Tanmateix, la utilitat és relativa. Considerem certes opinions sobre l'adveniment de la societat del lleure fetes per John M. Keynes l'any 1930, en un assaig titulat *Les possibilitats econòmiques dels nostres nés*, en el qual el *calendarium* també deixa de servir.

Resulta que l'era moderna econòmica s'inicià amb l'acumulació de capital. El poder d'acumulació per l'interès compost, adormit feia generacions, va despertar amb força i amb ell van venir els descobriments tècnics com ara el carbó, l'electricitat, el petroli, l'acer, la química, la radiotelegrafia, etc. i com a resultat de tot plegat el capital ha crescut extraordinàriament.

El somni de Keynes era que si es limitava el creixement de la població, els déus actuals –l'avarícia, la usura, l'ambició– i els incansables i decidits fabricants de diner podrien portar-nos fins a l'abundància econòmica; però només les persones que poguessin mantenir-se vives i cultivar-se cap a un major perfeccionament del propi art de la vida i no vendre's pels mitjans de vida serien les capaces de gaudir de l'abundància. En fer això, Keynes enterra el *calendarium* quan cita el professor de la novel·la *Sílvia i Bruno* de Lewis Carroll:

- «–Només és un sastre, senyor, amb una factureta –digué una veu suau fora de la porta.
- Ah, bé, aviat podré resoldre el seu negoci –va dir el professor als nens– si espera un moment. Senyor, quant puja, enguany?– Mentre parlava, el sastre havia entrat.
- S'ha estat duplicant durant tants anys, com vostè sap –contestà una mica bruscament– que m'agradaria tenir el diner ara. Són dues mil lliures.
- Oh, això no és res –observà descuidadament el professor,

- tocant-se la butxaca, com si sempre portés almenys aquesta quantitat a sobre-, *¿però no li agradaria esperar un altre any i convertir-la en quatre mil? Pensi que es faria molt ric! Fins i tot podria ser un rei si volgués!*
- *No se sé si m'agradaria ser un rei* –digué l'home pensativament– *Però m'alegraria tocar diner fresc. Bé, crec que esperaré.*
  - *Naturalment que ho farà* –digué el professor– *Té bon criteri. Ja ho veig. Passi-ho bé, senyor.*
  - *¿Li haurà de pagar alguna vegada aquestes quatre mil lliures?* –preguntà Silvia, mentre es tancava la porta després del creditor.
  - *Mai!, maca* –replicà amb èmfasi el professor– *Continuarà doblant la quantitat fins que mori. Ja ho veus, sempre val la pena esperar un altre any per a tenir el doble de diner».*

Els canvis morals que Keynes espera són que l'avarícia torni a ser un vici, que l'amor al diner com a possessió en comptes de l'amor al diner com un mitjà de gaudir dels plaers sigui reconegut pel que és, una pura morbositat. Que els fins siguin més valorats que els mitjans i, en definitiva, que es prefereixi el que és bo al que és útil. Amb això, diu Keynes, els savis seran els que menys pensin en el demà.

Si passa el que preveia Keynes, deixarà de tenir sentit apuntar quanties aportades en préstec, quanties a retornar i interessos en el *calendarium*. Queden eliminats els dos conceptes bàsics sobre els que es recolza el *calendarium*: la utilitat i el temps.

Vuitanta anys després ja se'n pot fer una valoració, i el cert és que ja s'ha fet, com la d'Andreu Mas-Colell en una conferència a Madrid l'any 2009¹. Keynes posava tres condicions al seu somni: la contenció del creixement demogràfic, la possibilitat d'evitar guerres i el progrés científic. Si es complissin aquestes condicions es produiria necessàriament un creixement de l'acumulació de capital.

Mas-Colell, tot i compartir l'anàlisi de Keynes, l'estén cent anys més, a la llum de com han anat les coses i el coneixement que tenim actualment de tot plegat. Bàsicament, diu, es podran resoldre les amenaces malthusianes (població, alimentació, energia, guerres), el treball no es reduirà a tres hores al dia com deia Keynes,

1. Andreu MAS-COLELL, *Keynes, sus nietos y los nuestro*, Madrid: Real Academia de Ciencias Morales y Políticas, 2009.

no perquè no es pugui en termes de productivitat, sinó per la importància que adquirirà la carrera professional.

També, seguint Mas-Colell, entrarem en la mal anomenada societat del coneixement, que s'hauria d'anomenar societat de l'acreditació pel fet que les transaccions no es fan en viu sinó telemàticament i el sistema ha de descansar en la confiança. I això és més preocupant perquè, tal com hem vist en la crisi que estem patint, els mecanismes d'acreditació han fallat: auditories, agències de qualificació, reguladors administratius, etc. La pregunta que planteja és si serem capaços de proveir els nivells i les formes adequades d'acreditació.

Doncs bé, la meua experiència com a investigador en l'àmbit de la informació econòmica és que la informació econòmica als mitjans està sistemàticament esbiaixada a favor de les empreses de sectors regulats. Els protagonistes de la informació econòmica són sistemàticament els bancs, les constructores, les elèctriques, les empreses de telefonia, etc. I per què? Doncs per un problema anomenat la captura del regulador, basat en un sistema d'informació asimètrica entre regulat, regulador i ciutadà que se supleix amb una informació alternativa als mitjans, subministrada pels subjectes regulats per tal de crear una opinió pública favorable. Aquestes empreses, per insistència dels seus departaments de comunicació (i pel fet de ser els grans anunciants), acaben acaparant el protagonisme informatiu. Clar i català, les empreses regulades tendeixen per naturalesa a fer-nos beure a galet.

Les contínues bombolles informatives (l'aluminosi, les punt.com, la grip A, la bombolla financera) s'acaben pagant per la ciutadania tot seguint procediments democràtics. Als nostres nêts encara els tocarà afrontar el deute quantiós, que a través de l'Estat, ha de servir per cobrir la fallida de Bankia com a conseqüència d'una gestió econòmica i política que mereix el menyspreu i la indignació.

En la societat de l'acreditació, que anomena Mas-Colell, s'ha de trobar un nou mecanisme de divisió de poder que garanteixi una democràcia efectiva i real i no purament formal. L'actual sistema ni garanteix la confiança ni és viable. Per tant, o millorem la democràcia o no només no enterrarem el *calendarium* sinó que tenim el risc de retrocedir sobre ell passant moltes pàgines enrere.